

LIETUVOS MOKSLO TARYBOS 2007 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

1. Institucijos pavadinimas: LIETUVOS MOKSLO TARYBA

2. Institucijos steigėjas: LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

3. Institucijos vadovas: Tarybos pirmininkas prof. habil. dr. EUGENIJUS BUTKUS

4. Ataskaitinis laikotarpis: 2007 m. sausio 1 d. – 2007 m. gruodžio 31 d.

5. Institucijos veiklos pobūdis ir tikslai (pagal institucijos veiklą reglamentuojančius teisės aktus (nuostatus ir pan.):

Sutinkamai su Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymu (Žin., 2002, Nr. 68-2758) ir Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. balandžio 17 d. nutarimu Nr. IX-1515 patvirtintais Lietuvos mokslo tarybos nuostatais (Žin., 2003, Nr. 39-1768), Lietuvos mokslo taryba (toliau vadinama – Taryba) vykdo Seimo ir Vyriausybės patarėjo mokslo, studijų ir eksperimentinės plėtros politikos klausimais funkcijas.

Taryba, jos nariai ir ekspertai svarstė mokslo, studijų, technologijų ir eksperimentinės plėtros, inovacijų, mokslo poveikio valstybės ir visuomenės gyvenimui svarbiausias problemas ir teikė siūlymus dėl mokslo ir studijų sistemai keliamų ir kylančių uždavinių sprendimo.

Tarybos sudėtyje veikė ir motyvuotus siūlymus rengė šešios nuolatinės ekspertų komisijos – Mokslo strategijos ir valdymo, Mokslo prioritetų ir vertinimo, Finansavimo, Studijų, Mokslininkų kvalifikacijos ir Verslo, mokslo ir studijų bendradarbiavimo. Kai kuriems klausimams nagrinėti Taryba sudarydavo laikinas ekspertų grupes. Jos teikė Tarybai pranešimus ir rekomendacijas, o prireikus – ir išsamias studijas.

Su Taryboje parengtais dokumentų projektais buvo supažindinami Tarybos nariai, ekspertai, mokslo ir studijų institucijos. Tarybos dokumentų projektai teikiami Tarybos nariams, skelbiami Tarybos tinklalapyje www.lmt.lt. Tinklalapyje taip pat būdavo viešai informuojama apie visus rengiamus Tarybos ir kolegijos posėdžius, į kuriuos buvo kviečiami ir galėjo dalyvauti ir dalyvaudavo ne tik Tarybos nariai bei ekspertai, bet ir kiti suinteresuoti asmenys, skelbiamos posėdžių darbotvarkės. Buvo siekiama, kad Tarybos nutarimai principiniais mokslo ir studijų politikos klausimais būtų priimami bendru sutarimu, jeigu tai nepavykdavo, Tarybos laiškuose būdavo pateikiamos ir alternatyvios nuomonės. Siūlymai ir rekomendacijos siunčiamos Lietuvos Respublikos Seimui ir Vyriausybei, Švietimo ir mokslo ministerijai, atsižvelgiant į tai, kuri iš šių valstybės institucijų galėtų įgyvendinti Tarybos rekomendacijas.

Neatidėliotinai spręstinus klausimus nagrinėjo Tarybos kolegija, kuriai Taryba suteikė teisę priimti sprendimus, jei plenarinį posėdį kviešti nėra tikslinga. Tarybos pirmininkas ir komisijų pirmininkai dalyvaudami valstybės institucijose svarstant su moksliniais tyrimais ir eksperimentine plėtra susijusius klausimus, remiasi Taryboje vykstančių svarstymų metu pareikštais, studijose ir nutarimuose teikiamais siūlymais.

Tarp svarbiausiųjų Tarybos 2007 metų darbų paminėtini:

1. Nauja Tarybos veiklos koncepcija. Parengti tokios koncepcijos, kurioje būtų remiamasi Europos mokslo tarybos veiklos modeliu, projektą Vyriausybei buvo pavesta Lietuvos Respublikos Seimo 2005 m. rugsėjo 27 d. nutarimu Nr. X-351 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2004 metų veiklos ataskaitos“ ir 2007 m. kovo 27 d. nutarimu Nr. X-1063 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2005 m. ataskaitos“.

Tarybos veiklos koncepcija buvo parengta remiantis kartu su užsienio ekspertais vykdomo projekto „Programinis konkursinis mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros finansavimo modelis“, finansuojamo iš Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų, rekomendacijomis. Projektas buvo inicijuotas siekiant kartu su Švietimo ir mokslo bei Ūkio ministerijomis parengti siūlymus mokslo finansavimui, nes šiuo metu konkursiniam finansavimui skiriama per maža dalis lėšų, o tai kelia problemų, susijusių su valdymo galimybėmis ir konkurencija. Kadangi per 90 procentų mokslo finansavimo sudaro institucinės lėšos, tai neskatinama konkurencija, aktualių šiuolaikinių mokslo temų paieškos ir intensyvesni tyrimai. Finansavimo didėjimą būtina sieti su programiniu ir konkursiniu principu, nes tai paskatintų geriausias mokslines grupes ir pasiekusius aukštų rezultatų mokslininkus. Tačiau instituciniu būdu skirstomos lėšos neskatina jų toliau dirbti intensyviai.

Tarybos pertvarkymui būtinų dokumentų projektus rengė Seimo valdybos 2007 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 1581 sudaryta darbo grupė (vadovė prof. A. M. Pavilionienė). Mokslo ir studijų įstatymo 11 straipsnio pakeitimo projektą Seimas priėmė 2007 m. rugsėjo 27 d. (Žin., 2007, Nr. 105-4287), naują Lietuvos mokslo tarybos nuostatų redakciją – 2007 m. gruodžio 13 d. (Žin., 2007, Nr. 137-5571).

Tai tik pirmasis programinis konkursinio mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros finansavimo modelio įgyvendinimo etapas, skirtas fundamentinių mokslinių tyrimų programiniam ir konkursiniam finansavimui plėtoti. Klausimai dėl Lietuvos technologijų agentūros įsteigimo ir Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo vietos Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros sistemoje patikslinimo bus sprendžiami vėliau.

Naujieji Lietuvos mokslo tarybos nuostatai, kuriuos rengiant Taryba aktyviai dalyvavo, šalia patariamąsios funkcijos suteikia Tarybai teisę rengti ir įgyvendinti nacionalines mokslo, mokslinės kompetencijos centrų plėtros ir tyrėjų karjeros programas, finansuojamas iš Europos Sąjungos struktūrinės 2007–2013 metų paramos programų lėšų. Tokiu būdu Taryba galės ne tik teikti siūlymus dėl mokslinės veiklos veiksmingumo didinimo ir kokybės gerinimo, bet ir aktyviai dalyvauti plėtojant mokslinius tyrimus Lietuvoje.

Tarybos nuostatų projektą Taryba svarstė 2007 m. liepos 2 d. Tarybos nariai neturėjo principinių prieštaravimų dėl naujų Tarybos funkcijų, tačiau buvo abejojama dėl naujos Tarybos narių skyrimo procedūros ir mokslo bei studijų bendruomenės galimybių dalyvauti formuojant Tarybą. Bendro sutarimo šiuo klausimu nebuvo, ir apie svarstymo rezultatus buvo informuoti nuostatų projekto rengėjai. Nuostatus rengusi darbo grupė į Tarybos siūlymus atsižvelgė, ir patvirtintuose nuostatuose numatyta mokslo organizacijų ir asociacijų teisė konsultuoti švietimo ir mokslo ministrą parenkant Tarybos vadovų kandidatūras. Tarybos komitetų narius turi pasiūlyti iš mokslininkų sudarytos atrankos grupės.

Europos Sąjungos tarybos Mokslinių ir techninių tyrimų komiteto (CREST) mišriosios politikos ekspertų grupė 2007 m. pristatė Lietuvos Respublikos Vyriausybei atlikto Lietuvos mokslinių tyrimų, aukštojo mokslo ir žinioms imlaus verslo tyrimo išvadas (Atviro koordinavimo metodo (AKM) mišriosios politikos ekspertų grupės įvertinimo ataskaita. 2007. <http://mokslasplius.lt/lms/files/active/0/CREST%20ekspertu%20ataskaita%20lietuviskai%202007%202011.doc>), kuriose konstatuojama, kad: „Atsižvelgiant į didžiules MTTPi mišriosios politikos ir ypač struktūrinių fondų lėšų teikiamas galimybes, reikia suderinti ilgalaikį politikos kūrimo ir įgyvendinimo sistemos gebėjimų stiprinimą. Tam reikėtų sukurti struktūras, organizuojančias bei įgyvendinančias fundamentaliuosius ir taikomuosius mokslinius tyrimus (Mokslinių tyrimų tarybos modelis, Technologijų agentūros modelis).“

Seimui priėmus teisės aktus dėl Lietuvos mokslo tarybos pertvarkymo, įgyvendinamos ne tik šios Europos Sąjungos ekspertų rekomendacijos, bet ir kitų, anksčiau atliktų tarptautinių ekspertizų išvados: Norvegijos mokslinių tyrimų tarybos organizuoto Lietuvos mokslo ekspertinio vertinimo 1996 m. bei Pasaulio banko studijos „Lietuva. Žinių ekonomikos plėtra. Vilnius, 2003.“

2. Siūlymai dėl studijų finansavimo tobulinimo. Tarybos siūlymai 2007 m. sausio 8 d. laišku Nr. 13 buvo pateikti Švietimo ir mokslo ministerijai ir iš dalies panaudoti rengiant studijų Lietuvos aukštosios mokyklose finansavimo modelį. Taryba atkreipė dėmesį į tai, kad Vyriausybės patvirtinta metodika studijų kainai aukštosiose mokyklose apskaičiuoti yra tinkamas pagrindas būtinų lėšų kokybiškoms studijoms poreikiui nustatyti. Todėl privalu užtikrinti, kad būtent tiek lėšų ir būtų skiriama aukštosioms mokykloms. Taryba pasiūlė keletą priemonių studijoms skiriamų lėšų padidinimui: mažinti studijų trukmę, magistrantūros studijas valstybės lėšomis finansuoti tik tuose universitetuose, kurie gali užtikrinti būtiną studijų kokybę, sudaryti verslui patrauklias sąlygas dalyvauti finansuojant studijas asmenims, kurių kvalifikacija jis suinteresuotas, stipendijas skirti ne kaip paskatą už gerą mokymąsi, o atsižvelgiant studentų materialinę padėtį kaip socialinę paramą. Visi studentai, nepriklausomai nuo studijų formos, turi mokėti vienodą įmoką (jos dydį, Tarybos nuomone, galima padidinti du kartus, palyginus su esančia šiuo metu), tačiau tuo pačiu turi būti pertvarkyta paskolų studentams sistema. Taryba paskolų tvarkai tobulinti pateikė konkrečių rekomendacijų.

Taryba siūlo svarstyti galimybę gerai besimokiusiems aukštųjų mokyklų studentams nemokamą mokslą laiduoti ne pagal atskiro semestro (kaip yra šiuo metu), bet pagal visus atitinkamos pakopos rezultatus. Tokiu atveju studijų metu visi studentai mokėtų studijų įmokas, kurios, baigus studijas, gerai studijavusiems, jei jas mokėjo savo lėšomis, būtų gražinamos, arba jie būtų atleidžiami nuo suteiktų studijų įmokoms iš valstybės biudžeto paskolų gražinimo.

Taryba nepritarė tokiai „studijų krepšelio“ koncepcijai, pagal kurią vienintelis studijų užsakovas būtų studentas. Aukštosios mokyklos atsakingos ne tiek už atskirų asmenų išsimokslinimą, kiek už valstybės intelektualinio potencialo ugdymą. Studijų kokybę aukštosiose mokyklose galima užtikrinti tik nuolat atnaujinant infrastruktūrą, laboratorijas, ugdant dėstytojus ir palaikant bei keliant jų kvalifikaciją. Tai ne vienerių metų procesas, taigi ir jam būtinų išlaidų jokių būdu nepadengtų „studijų krepšeliai“.

Taryba atkreipė dėmesį į jau anksčiau pateiktą savo rekomendaciją – aukštųjų mokyklų ir valstybės santykius grįsti bent trejiems metams sudaromomis sutartimis, kuriose būtų suformuluotos aukštajai mokyklai keliamos užduotys (apibendrintai, pagal studijų kryptis) ir valstybės įsipareigojimai tas užduotis finansuoti. Universitetai konkuruotų (tarp savęs ir su nevalstybinėmis aukštosiomis mokyklomis) dėl valstybės užsakymo vykdyti tam tikras studijų programas arba dėl pagal tas programas studijuoti priimamų studentų skaičiaus.

Tarybos siūlymus dėl studijų finansavimo tobulinimo (paskelbti Tarybos tinklalapyje http://www.lmt.lt/NAUJIENOS/LMT%20siulymai%20studiju%20finansu_final.doc.) 2007 m. vasario mėn. svarstė ir iš esmės jiems pritarė Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetas bei Lietuvos universitetų rektorių konferencija. Siūlymai pateikti ir naujos Mokslo ir studijų įstatymo redakcijos projekto rengėjams.

3. Lietuvos Respublikos Prezidento sudarytos grupės parengtų „Pasiūlymų dėl humanitarinių ir socialinių mokslų misijos, mokslinės veiklos vertinimo kriterijų ir šių mokslų valdymo principų“ ekspertinis įvertinimas. Taryba savo rekomendacijose (pateiktose Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Švietimo ir mokslo ministerijai 2007 m. balandžio 19 d. laišku Nr. 4S-148) pritarė siūlymus rengusios grupės nuostatai, kad Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, jų padalinių ir mokslininkų mokslinė veikla turi būti vertinama atsižvelgiant į šių mokslų rezultatų tarptautinę sklaidą ir jų misiją valstybėje, nes jiems būdinga specifinė paskirtis, tyrinėjimų metodų ir krypčių įvairovė, savita kultūrinė ir socialinė orientacija. Formalus mokslinės produkcijos vertinimas pagal rodiklius, didžiąja dalimi orientuotus į mokslo rezultatų tarptautinę sklaidą, neatspindi šių mokslo sričių tyrimų reikšmės valstybei ir visuomenei. Kartu Taryba pabrėžė, kad negalima humanitarinius ir socialinius mokslus priešpastatyti gamtos ir technikos mokslams, nematyti pastarųjų reikšmės mokslinei kultūrai, kaip ir pritarti nuomonei, jog humanitarinių ir socialinių mokslų problemas lemia neproporcingai daug dėmesio ir lėšų gamtos ir technikos mokslams. Lietuvos mokslo taryba pasiūlė Vyriausybei:

– patvirtinti 2004 m. parengtą „Lietuvos humanitarinių ir socialinių mokslų plėtros strategiją“, patikslinus ją pagal Pasiūlymuose ir Lietuvos mokslo tarybos ekspertų išvadose išdėstytas nuostatas dėl šių mokslų paskirties ir šandieninės Lietuvos mokslo politikos realijos (šis siūlymas neįgyvendintas);

– pavesti Švietimo ir mokslo ministerijai kartu su Lietuvos mokslo taryba parengti mokslo ir studijų institucijų mokslinės veiklos vertinimo metodikos pakeitimus, kurie leistų vertinti ir institucijų mokslinės veiklos poveikį valstybei ir visuomenei. Subalansuotą kokybinį ir kiekybinį mokslinės veiklos ir mokslinės produkcijos vertinimą turėtų atlikti ne mokslų srities, bet mokslų krypties ar šakos (šakų grupių) ekspertų grupės, prireikus pasitelkiant tarptautinius ekspertus (šis siūlymas neįgyvendintas).

– apsvarstyti galimybę pakeisti dabartinės Lietuvos mokslo tarybos struktūrą ir kai kurių Europos Sąjungos šalių pavyzdžiu sudaryti dvi šios tarybos lygiateises sekcijas: Humanitarinių ir socialinių mokslų sekciją (iš humanitarinių ir socialinių mokslų sričių mokslininkų) ir Gamtos ir technikos mokslų sekciją (iš fizinių, biomedicinos ir technologijos mokslų sričių mokslininkų), pavedant mokslinių tyrimų plėtros, programinio konkursinio finansavimo ir vertinimo funkcijas (siūlymas įgyvendintas Lietuvos Respublikos Seimo iniciatyva priėmus Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 11 straipsnio pakeitimo įstatymą (Žin., 2007, Nr. 105-4287) ir patvirtinus naujus Lietuvos mokslo tarybos nuostatus (Žin., 2007, Nr. 137-5571)).

– pateikti Lietuvos Respublikos Seimui Aukštojo mokslo įstatymo ir Mokslo ir studijų įstatymo pataisas numatant kokybinius kvalifikacinius reikalavimus mokslo darbuotojų ir aukštųjų mokyklų dėstytojų pareigybėms (žr. Tarybos parengtą studiją „Siūlymai dėl mokslininkų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių kvalifikacinių aprašų“, Vilnius, 2006, http://www.lmt.lt/STUDIJOS/TEKSTAS/Kvalifikacijos_galutine%202006%2010%2009.doc) bei teisės aktais nereglamentuoti mokslo darbuotojų ir dėstytojų konkrečių mokslinio produktyvumo reikalavimų (siūlymas svarstomas rengiant naujos Mokslo ir studijų įstatymo redakcijos projektą).

4. Nacionalinės mokslo programos. Lietuvos mokslo taryba rengia Nacionalines mokslo programas, kurios yra mokslinių tyrimų ir jų vykdymui būtinų metodų ir priemonių visuma, sukurianti prielaidas valstybei ir visuomenei svarbioms problemoms spręsti, sutelkti Lietuvos mokslinį potencialą ir finansinius išteklius, inicijuojant būtinus naujus ir koordinuojant vykdomus įvairių institucijų ir tyrėjų grupių mokslinius tyrinėjimus. Tarybos ekspertai, apibendrinę gautus siūlymus dėl galimos nacionalinių mokslo programų tematikos (mokslininkai, institucijos, ministerijos ir kitos valstybės įstaigos pateikė 143 siūlymus) išryškino 13 valstybei ir visuomenei iškilusių problemų, kurioms spręsti reikia naujų mokslo žinių. Apsvarsčiusi ekspertų siūlymus Taryba nutarė (2007 m. balandžio 16 d. nutarimas Nr. VI-38) patvirtinti užduotis penkioms nacionalinėms mokslo programoms rengti: „Valstybė ir tauta: paveldas ir tapatumas“, „Socialiniai iššūkiai nacionaliniam saugumui“, „Lietuvos ekosistemos: klimato kaita ir žmogaus poveikis“, „Darni energetika“ ir „Lėtinės neinfekcinės ligos“. Klausimai, atitinkantys šių programų tematiką, buvo nurodyti 109 siūlymuose, ir visų jų esminės nuostatos integruotos į patvirtintas užduotis. Likusieji siūlymai siejasi su kitomis vykdomomis valstybinėmis mokslinių tyrimų ar plėtros programomis, todėl nebuvo priimti.

Tarybos sudarytos rengėjų grupės parengė programas ir jų pagrindimus, kuriuos įvertino ekspertai. Tuo pačiu metu atsižvelgus į ministerijų ir kitų valstybės įstaigų siūlymus (juos pateikė 9 ministerijos ir 8 kitos valstybės įstaigos), buvo patikslintas bei Švietimo ir mokslo ministerijai pateiktas „Nacionalinių mokslo programų rengimo ir vykdymo tvarkos aprašo“ projektas, kurio pagrindu šiuo metu rengiami ir bus teikiami Vyriausybei tvirtinti „Nacionalinių mokslo programų nuostatai“.

Nacionalinės mokslo programos neabejotinai prisidės prie mokslinių tyrimų prioritetų nustatymo ir mokslinių tyrimų koordinavimo valstybės ir Europos mastu.

5. „Lietuvos ūkio (ekonomikos) raidos įžvalgos pagal regionines ir pasaulio tendencijas“ vertinimas (pateiktas Ūkio ministerijai 2007 m. gegužės 18 d. raštu Nr. 4S-180, patikslintam įžvalgos projektui – 2007 m. liepos 27 d. raštu Nr. 4S-265). Taryba teigiamai įvertino Ūkio ministerijos iniciatyvą Lietuvos ūkio sektoriuose išskirti prioritetines plėtros kryptis, geriausiai atitinkančias šalies nacionalinius interesus ir užtikrinančias nuoseklų jos ekonomikos augimą tarptautinės integracijos ir racionalaus atvirumo pasaulinei globalizacijai sąlygomis bei numatyti konkrečias priemones šių prioritetinių krypčių plėtrai skatinti panaudojant turimus vidaus resursus, Europos Sąjungos teikiamą paramą ir užsienio investicijas. Įžvalgos vertę sudaro tendencijų analizė, grėsmių, galimybių stiprybių ir silpnybių pristatymas bei išvados, analizuojamos visuomenės raidos varomosios jėgos – globalizacija, žinių ekonomika, jos instrumentai, konkurencingumo potencialas vidaus ir tarptautinėse rinkose. Kartu Taryba pateikė 18 argumentuotų siūlymų (vėliau – dar 5) įžvalgai tikslinti. Į daugumą jų galutinėje įžvalgos redakcijoje, pateiktoje Ūkio ministerijai 2007 m. spalio mėn., įžvalgos rengėjai atsižvelgė.

Tarp kitų svarbesnių Tarybos 2007 m. darbų paminėtini:

1. Siūlymai dėl Lietuvos mokslo tarptautinės ekspertizės paskirties ir principų (2007 m. gegužės 23 d. raštas Švietimo ir mokslo ministerijai Nr. 4S-186).
2. Mokslininkų, siekiančių gauti Švietimo ir mokslo ministerijos įsteigtas mokslo premijas lietuvių kilmės užsieniečiams mokslininkams bei Lietuvos Respublikos pilietybę turintiems mokslininkams, gyvenantiems užsienyje, veiklos ir ryšių su Lietuva įvertinimas (2007 m. birželio 29 d. raštas Švietimo ir mokslo ministerijai Nr. 4S-229).
3. Siūlymai dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų bei jų įgyvendinimo eigos (2007 m. gegužės 15 d. raštas Švietimo ir mokslo ministerijai Nr. 4S-174).
4. Išvados ir rekomendacijos dėl valstybinės mokslinių tyrimų įstaigos Klaipėdos universiteto Pajūrio tyrimų ir planavimo instituto steigimo (2007 m. gruodžio 4 d. raštas Nr. 4S-410).
5. Vadybos, istorijos ir chemijos mokslų krypčių doktorantūros studijų, doktorantų rengimo ir mokslinių tyrimų lygio vertinimas (išvados paskelbtos <http://www.lmt.lt/DOKUMENTAI/isvados.php>).
6. Išvados dėl Švietimo ir mokslo ministerijos parengtų Vyriausybės nutarimų projektų mokslo ir studijų institucijos darbuotojų darbo užmokesčio klausimais (2007 m. sausio 25 d. raštas Nr. 4S-33 ir 2007 m. gruodžio 11 d. raštas Nr. 4S-431 Švietimo ir mokslo ministerijai).
7. Tarybos nuomonė dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nagrinėjamos bylos ryšium su Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. spalio 22 d. dekretu Nr. 1K-1138 prašant ištirti kai kurių Vyriausybės 2004 m. spalio 11 d. nutarimu Nr. 1272 patvirtintos „Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų poreikio nustatymo ir jų skyrimo mokslo ir studijų institucijoms metodikos“ nuostatų atitikimą Konstitucijai (2007 m. gruodžio 17 d. raštas Konstituciniam Teismui Nr. 4S-439).
8. Išvados dėl mokslininkų prašymų skirti jiems valstybės stipendijas ir studentų prašymų skirti jiems Lietuvos prezidentų – Antano Smetonos, Kazio Griniaus ir Aleksandro Stulginskio – vardinių stipendijų skyrimo. Prašymus skirti 2007 m. aukščiausio lygio valstybės stipendijas pateikė 39 mokslininkai (skirta 10 stipendijų) ir 59 jaunieji mokslininkai (skirta 15 stipendijų).
9. Humanitarinių ir socialinių mokslų monografijų ir kitų leidinių, kurių leidybą prašoma finansuoti iš valstybės biudžeto lėšų ekspertizė (pateikti 77 leidinių rankraščiai) ir rekomendacijos įrašyti į mokslinės leidybos, finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis, 2007 m. planą 53 leidinius, skiriant 780 tūkst. Lt.
10. Siūlymų dėl Europos Komisijos parengtos Žaliosios knygos „Europos mokslinių tyrimų erdvė – naujos perspektyvos“ nuostatų įgyvendinimo Lietuvoje. Tarybos siūlymai pristatyti Lietuvos Respublikos Seime 2007 m. spalio 24 d. vykusioje nacionalinėje

konferencijoje „Žalioji knyga „Europos mokslinių tyrimų erdvė – naujos perspektyvos“. Iššūkių ir galimybių Lietuvos mokslui“.

11. Siūlymai dėl naujos Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo redakcijos projekto. Siūlymus ir pastabas pateikė 8 Tarybos nariai ir ekspertai.

12. Nacionalinių kompleksinių programų, skirtų aukščiausios kompetencijos specialistų rengimui, moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai, mokslui imlaus verslo vystymui konkrečiose srityse galimybių studijų (10 studijų), Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) plėtros vizijų (5 vizijos) ir Nacionalinių technologinių platformų strateginių tyrimų planų (21 planas) ekspertinis vertinimas (kartu su Lietuvos mokslų akademija).

13. Konferencijoje Seime „Žinių vaidmuo visuomenėje“ 2007 birželio 13 d. Tarybos pirmininkas perskaitė pranešimą „Studijų ir mokslinių tyrimų finansavimas“ ir 2007 m. rugsėjo 26 d. konferencijoje „Lietuvos švietimo raida ir Valstybinė švietimo strategija: rytdienos uždaviniai“ – „Švietimas ir mokslas Lietuvos pažangai“.

Lietuvos mokslo taryba dalyvauja Europos Sąjungos šalių mokslo tarybų ar analogiškų institucijų veikloje. Berlyne 2007 m. gegužės mėn. vyko Europos Sąjungos šalių mokslo tarybų kasmetė konferencija, kurioje buvo pristatyti Lietuvos mokslo ir studijų reformos metmenys. Europos Sąjungos šalių mokslo tarybų pavedimu, Taryba 2007 m. lapkričio mėn. 18 d. Vilniuje organizavo kasmetį Europos Sąjungos šalių mokslo tarybų sekretorių susitikimą. Susitikimo metu buvo aptarta ES šalių mokslo politika ir mokslo raida, pristatytos atskirų šalių mokslo politikos tendencijos ir pagrindinės naujovės. Susitikimo dalyviai taip pat aptarė 2008 m. vyksiančio Europos Sąjungos šalių mokslo tarybų suvažiavimo Varšuvoje temą: „Protų nutekėjimas ir mainai – žmogiškieji išteklių nacionaliniu ir Europos lygmenimis“, nustatė jo datą bei sudarė preliminarą renginio darbotvarkę. Taryba palaiko dvišalius ryšius su kitų Europos Sąjungos šalių tarybomis ar atitinkamomis institucijomis. Vokietijos mokslo tarybos (Wissenschaftsrat) kvietimu dalyvauta jos 50-čio minėjime Berlyne. Bendraujama su Skandinavijos, Olandijos ir kitų šalių atitinkamomis tarybomis, susitikime su eurokomisarų J. Potočniko vizito Lietuvoje metu.

Taryba taip pat vykdė darbus, kurie jai pavesti įvairiais teisės aktais: teikė siūlymus Seimo Europos reikalų komitetui dėl rengiamos Lietuvos pozicijos Europos dokumentams mokslo klausimais, dėl įstatymų pakeitimo ir Vyriausybės nutarimų projektų, vertino valstybinių mokslo programų ir Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo programų projektus ir įgyvendinimo rezultatus, analizavo habilitacijos procedūrų mokslo ir studijų institucijose vykdymą ir pažeidimus, nagrinėjo apeliacijas mokslo laipsnių nostrifikacijos ir akademinės etikos pažeidimo klausimais, mokslo ir studijų institucijų prašymus suteikti doktorantūros teisę, doktorantų rengimo organizacinius ir kokybės klausimus.

Taryboje dirba Švietimo ir mokslo ministro 2006 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. 1109 sudaryta Aukštųjų mokyklų bendrųjų vadovėlių leidybos komisija (toliau – Komisija). Komisija, atlikusi 49 vadovėlių rankraščių ekspertizę, į 2008 metų leidybos planą rekomendavo įrašyti 38 vadovėlius (2007 metais išleisti 29 vadovėliai). Komisija taip pat pripažino tinkamais naudoti aukštosiose mokyklose (suteikė bendrojo vadovėlio registracijos žymą) dar 17 vadovėlių, kuriuos jų rengėjai numato išleisti rėmėjų ir savo lėšomis. Talkindama Lietuvos valstybiniam mokslo ir studijų fondui Komisija įvertino pateiktas paraiškas parašyti 14 naujų vadovėlių aukštosioms mokykloms.

6. Institucijos veikla ir uždaviniai pagal specialiuosius pavedimus (Seimo nutarimus, valstybines programas ir pan.):

2007 metais Taryba vykdė penkis Europos Sąjungos struktūrinių fondų projektus:

– „Tarpautinė mokslinė duomenų bazė LITUANISTIKA“ (BPD2004-ESF-2.5.0-03-05/0054) (iš viso 13 partnerių).

Šiuo projektu siekiama sukurti informacinę ekspertų atrinktų lituanistikos publikacijų elektroninę bazę bei pateikti mokslinę informaciją apie dalį Europos humanitarinių ir socialinių mokslų sričių mokslo produkcijos, kurios objektas yra Lietuvos valstybės, visuomenės, kultūros, lietuvių tautos, kalbos istorija ir dabartis (įskaitant šaltinių publikacijas), taip pat mokslų terminija lietuvių kalba. Projekto tikslas: humanitarinių ir socialinių mokslo sričių mokslininkų galimybės pristatyti savo mokslinius pasiekimus nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis bei įtvirtinti savo kaip mokslininkų pripažinimą bei kompetenciją. Antra vertus, mokslininkai ir visuomenė turi galimybę susipažinti su Lietuvos humanitarinių ir socialinių mokslų srities mokslininkų pasiekimais bei juos įvertinti. Projekto įgyvendinimas sudarys sąlygas humanitarinių ir socialinių sričių mokslininkams pristatyti savo mokslinę produkciją plačiajai visuomenei ir mokslininkams visame pasaulyje. Duomenų bazėje pateikiami duomenys atrinkti pagal specialiai sukurtą humanitarinių ir socialinių mokslų rezultatų vertinimo metodiką. Mokslinės anotacijos (santraukos) lietuvių ir anglų kalbomis užtikrina informacijos apie mokslo pasiekimus sklaidą tarptautiniu lygmeniu.

Vykdamas šį projektą, 2007 metais buvo atrinkti 8728 vienetai lituanistinės mokslinės produkcijos (straipsniai, monografijos, šaltiniai ir pan.). Ekspertai jau įvertino per 6000 publikacijų. Duomenų bazėje jau yra per 900 publikacijų santraukos lietuvių ir anglų kalbomis.

– „Mokslinės praktikos organizavimo modelio pirmos studijų pakopos specialistams sukūrimas ir įdiegimas Lietuvos mokslo ir studijų institucijose“ (BPD2004-ESF-2.4.0-03-05/0112) (partnerė Švietimo ir mokslo ministerija),

Projekto tikslas – skatinti akademinį Lietuvos jaunimą domėtis moksliniais tyrinėjimais, atskleisti mokslininko profesijos bei mokslininko karjeros perspektyvas, sudaryti galimybę įvairių Lietuvos regionų bei aukštųjų mokyklų studentams susipažinti su geriausiose Lietuvos mokslininkų grupėse, kolektyvuose ir centruose vykdomais moksliniais tyrimais. Mokslinės praktikos metu studentai gali susipažinti su šiuolaikine mokslinių tyrimų įranga ir priemonėmis bei kompiuterinėmis programomis, jiems suteikiama prieiga prie visatekščių duomenų bazių ir naujausių įvairių mokslo sričių žurnalų. Studentams vadovauja aukščiausios kvalifikacijos Lietuvos mokslininkai bei tyrėjai.

Mokslinės praktikos metu studentai gauna finansinę paramą – stipendiją. 2007 m. Taryba ataskaitiniais metais organizavo du viešuosius pirkimus dėl 320 bakalauro studentų praktikos vietų. Galimybė atlikti praktiką buvo suteikiama konkurso tvarka, ja pasinaudojo 272 pirmosios pakopos ir 85 antrosios pakopos studijų studentai 25 mokslo ir studijų institucijose. Kiekvienam konkursą laimėjusiam studentui skirta 750 Lt stipendija per mėnesį.

Kartu su šiuo projektu Taryba (iš Švietimo ir mokslo ministerijos skirtų lėšų) organizavo konkursą ir dėl tokių stipendijų antrosios pakopos studentams. Buvo atrinkta 150 vietų magistrantūros studijų studentams mokslinei praktikai atlikti. Konkursą gauti šias stipendijas laimėjo 85 magistrantai. Kai kuriems studentams buvo leista atlikti dvi praktikas, ir tokiu būdu buvo panaudotos visos antrosios pakopos studentams skirtos mokslinės praktikos vietos.

– „Galimybių studija „Programinis konkursinis mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros finansavimo modelis“ (BPD2004-ESF-2.5.0-03-05/0057) (partnerės – Ūkio ir Švietimo ir mokslo ministerijos).

Vykdamas projektą parengti trys programinio konkursinio mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros finansavimo modeliai: programinis konkursinis fundamentinių tyrimų finansavimo modelis, taikomųjų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros finansavimo modelis ir vieningas programinis konkursinis mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros finansavimo modelis,

Studijos siūlymai numato pertvarkyti esamą programinio konkursinio mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros finansavimo sistemą pagal dviejų agentūrų modelį:

– Lietuvos mokslo tarybą pertvarkyti į programinio konkursinio fundamentinių mokslų tyrimų finansavimo įstaigą, sujungiant dabar veikiančias įstaigas – Lietuvos mokslo tarybą ir Lietuvos valstybinį mokslo ir studijų fondą;

– įsteigti Lietuvos technologijų agentūrą, atsakingą už taikomųjų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros darbų (taikomosios mokslinės veiklos) programinį finansavimą ir valstybės paramą inovacijas kuriančioms ir plėtojančioms verslo įmonėms.

Taryba pateikė siūlymus ir rekomendacijas dėl parengtų modelių įgyvendinimo. Pasiūlytos tarpusavyje suderintos pertvarkytos Lietuvos mokslo tarybos ir naujai steigtinios Lietuvos technologijų agentūros koncepcijos, šių įstaigų veiklos nuostatų projektai, siūlymai dėl koncepcijai įgyvendinti būtinų Mokslo ir studijų įstatymų pakeitimo projektų. Baigiamąjį projekto ataskaitą Taryba svarstė 2007 m. liepos 2 d. Studijos, parengtos vykdant projektą, paskelbtos http://www.lmt.lt/DALYVAVIMAS/PROJEKTAS/BPD2004-ESF-2.5.0-03-05_0057.php.

Projekto rezultatai buvo pristatyti penkiose radijo laidose, straipsniuose žiniasklaidoje, akademinėi bendruomenei Kaune 2007 m. rugsėjo 24 d., Vilniuje – 2007 m. rugsėjo 25 d., Universitetų rektorių konferencijoje 2007 m. lapkričio 22 d. Projekto rezultatai 2007 m. spalio 24 d. buvo pristatyti Ūkio ministerijos specialistams, o spalio 25 d. įvyko projekto baigiamoji konferencija Vyriausybės rūmuose.

– „Gamtos mokslų podoktorantūrinių stažuotėlių sistemos sukūrimas ir įdiegimas“ (BPD2004-ESF-2.5.0-03-05/0029) (partneriai – Lietuvos jaunųjų mokslininkų sąjunga ir 17 mokslo ir studijų institucijų).

Podoktorantūrinėmis stažuotėmis siekiama į mokslinę veiklą įtraukti trečiosios pakopos universitetinių studijų absolventus (daktarus) ir sudaryti jiems sąlygas pradėti savarankiškus mokslinius tyrimus. Stažuotėlių įgyvendinimas bei keitimasis žiniomis tarp institucijų leidžia jauniems mokslininkams įgyti mokslinių tyrimų patirties, susipažinti su moksliniais tyrimais įvairiose institucijose, tobulėti ir pasirengti eiti mokslininkų ir aukštųjų dėstytojų pareigas. Tokios stažuotės prisideda prie institucijų vykdomų mokslinių tyrimų kokybės gerinimo, mokslinių institucijų bendradarbiavimo plėtojimo, skatina jaunųjų mokslininkų mobilumą Lietuvoje ir mažina jų emigraciją („protų nutekėjimą“).

Vykdant projektą, buvo įvertintos mokslo ir studijų institucijų sukurtos darbo vietos mokslininkams stažuotojams ir konkurso būdu jose įdarbinti 58 stažuotojai (tarp jų 9 užsieniečiai iš Bulgarijos, Baltarusijos, Kazachstano, Ukrainos, Kaliningrado srities). Mokslinės stažuotės trukmė – 1 metai, kai kuriems mokslininkams ji pratęsta kelis mėnesius, vienam stažuotojui skiriama 50 tūkst. Lt. Daugiausia mokslininkų stažuotojų – 17 dirba Kauno technologijos universitete, 7 – Fizikos institute, po 5 – Biotechnologijos ir Puslaidininkų fizikos institute.

2007 m. spalio 26 d. Vilniuje įvyko mokslinė konferencija, skirta projekto rezultatams aptarti. Konferencijoje pranešimus skaitė ir įvairių mokslo sričių tyrimų pasiekimus pristatė 17 stažuotojų.

– „Lietuvos mokslininkų kompetencijos infrastruktūrų plėtros ir integracijos į Europos mokslinių tyrimų erdvę galimybių studijos parengimas“ (BPD2004-ESF-2.5.0-03-05/0037) (partnerė – ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas).

Svarbiausias projekto tikslas – kompetencijos centrų ir priešakinių tyrimų institutų sukūrimo Lietuvoje galimybių studija. Studijoje bus pateikta užsienio šalių mokslinių tyrimų infrastruktūros tobulinimo patirties analizė, įvertinta Lietuvos mokslinių tyrimų situacija, parengti siūlymai dėl gerosios praktikos diegimo Lietuvoje. Numatoma parengti ir pasiūlyti kompetencijos centrų ir priešakinių tyrimų institutų valdymo schemą, finansavimo struktūrą bei integravimosi į Europos tinklus planą. Pirmoji studijos dalis – Apibendrinamoji užsienio šalių patirties analizė – parengta apibendrinus vizitų į JAV, Čekijos, Danijos, Belgijos, Olandijos,

Suomijos, Vokietijos mokslinius tyrimus koordinuojančias ir finansuojančias institucijas, kompetencijos centrus, universitetus – medžiagą.

Kaip Švietimo ir mokslo ministerijos Studijų kokybės vertinimo centro partnerė, Taryba taip pat dalyvavo vykdant dar du Europos Sąjungos struktūrinių fondų projektus:

- „Mokslo ir studijų institucijų veiklos ir užsienyje įgytų kvalifikacijų vertinimo duomenų bazių sukūrimas ir plėtojimas“ (ESF-2.4.-085) ir
- „Magistrantūros studijų sisteminimas“ (ESF-2.5-019).

Tarybos veikla šiuose projektuose – tai gautų rezultatų viešinimo organizavimas.

Patirtis, sukaupta administruojant, koordinuojant ir vykdant paminėtus Europos Sąjungos 2002–2006 metų struktūrinės paramos projektus, yra pagrindas Tarybai pradėti įgyvendinti naujas funkcijas – administruoti ir finansuoti mokslinius tyrimus, vykdomus pagal „Tyrėjų karjeros programą“, „Bendrąją nacionalinę kompleksinę programą“ ir „Bendrąją nacionalinę mokslinių tyrimų ir mokslo bei verslo bendradarbiavimo programą“. Jos parengtos siekiant įgyvendinti Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje ir Europos Komisijos patvirtintose programose – „Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa“ ir „Ekonomikos augimo veiksmų programa“ – iškeltus tikslus ir uždavinius.

7. Ataskaitinio laikotarpio pradžioje institucijai skirti biudžetiniai asignavimai (pagal valstybės biudžeto programas):

Programa 10.01. Šalies mokslo ir studijų sistemos plėtra – 972 tūkst. Lt.

8. Kitos institucijos lėšos (jei tokių yra):

8.1. Švietimo ir mokslo ministerija 2007 m. balandžio 6 d. sutartimi Nr. SUT-252 skyrė lėšas antrosios pakopos studentų mokslinės praktikos organizavimo modelio sukūrimui ir eksperimentiniam patikrinimui – 237 tūkst. Lt.

8.2. Švietimo ir mokslo ministerija 2007 m. birželio 8 d. sutartimi Nr. SUT-526 skyrė lėšas Aukštųjų mokyklų bendrųjų vadovėlių leidybos komisijos veiklos išlaidoms – 90 tūkst. Lt.

8.3. Švietimo ir mokslo ministerija 2007 m. gruodžio 19 d. sutartimi Nr. SUT-1520 skyrė Nacionalinių kompleksinių programų galimybių studijų ir Integruotų mokslo ir verslo centrų (slėnių) plėtros vizijų ekspertiniam vertinimui atlyginti – 50 tūkst. Lt.

8.4. Lietuvos mokslo tarybos vykdomų Europos Sąjungos struktūrinės paramos projektų (jų sąrašas pateiktas 6 punkte) išlaidoms 2007 metais gauta 4132,7 tūkst. Lt

9. Biudžetinių lėšų panaudojimas:

2007 metais panaudotos visos skirtos valstybės biudžeto lėšos – 972 tūkst. Lt

10. Kitų lėšų panaudojimas:

2007 metais panaudotos visos 8 punkte nurodytos lėšos

11. Biudžetinių asignavimų ir kitų lėšų likutis ataskaitinio laikotarpio pabaigoje:

Nepanaudotų valstybės biudžeto lėšų neliko.

Nepanaudotų lėšų, gautų iš kitų šaltinių, ataskaitinio laikotarpio pabaigoje neliko.

Tarybos pirmininkas
2008 m. vasario 25 d.

prof. habil. dr. Eugenijus Butkus